

Opdateret med nye EU sorter
- sorter markeret med * er dog engelske og købt før Brexit, som jeg stadig har et lager af.

PETER NORRIS' LILLE HAVEKALENDER FOR SELVFORSYNERE

Min såkalender er baseret på, hvad jeg har dyrket i køkkenhaven i 2022. Hovedvægten er på forkultivering.

De allerfleste afgrøder forkultiveres bl.a. for at få en tidligere høst eller for at have udplantningsplanter parat, når et bed er blevet ledigt efter høst af en tidligere afgrøde. Her er erfaringer med afgrøders udviklingstid og høsttidspunkt vigtige for at kunne planlægge, hvornår tingene skal sås. Såtidspunkterne i kalenderen er derfor bestemt af, fx hvilken afgrøde udplantningsplanterne skal efterfølge – og således kan kombinationer af afgrøder i et bed have betydning for, hvornår de enkelte afgrøder skal sås og udplantes. De afgrøder, som sås direkte fylder ikke meget i kalenderen – man sår bare, når pladsen er ledig, og vejret er til det.

Såtidspunkterne kan sagtens svinge et par uger til begge sider. Vejret og valget af sorter kan spille en rolle for, hvornår de enkelte afgrøder skal sås og udplantes. Sommetider kan udplantningen trække ud så længe, at man må potte planterne om til større potter.

Rootmaster eller roottrainer? Rootmaster er bedst til små frø, især til afgrøder, som skal multisås som fx løg, porrer, rødbeder mm. Roottrainer har en noget større jordvolumen og egner sig bedre til store frø, som er mere følsomme over for fugtig eller for iltfattig jord. Fx ærter, bønner og majs – min erfaring er, at disse dels spirer dårligere i rootmaster, og dels udvikler sig dårligere.

JANUAR

Medio:

- Chili og peber sås
- Persille sås. Sås i bakke, ompottes senere til små potter, stilles i drivhus

Ultimo:

- Hestebønnebed får træaske.
- Hvidløgsbed får møg og træaske.
- Stenfrugt får kalk: Kirsebær og blommer. Også lidt til fersken og abrikos.

FEBRUAR

Primo:

- Forårsløg 'Ishikura' mv sås. Udplantes i marts i kommende bed med efterårssporre. 2 rækker.
- Løg sås: Bredsås i bakke, prikles senere når spirerne "knækker" i bakke med 150 celler (QP150).
- Græsk oregano sås.
- Rapini sås. Sås første uge februar i forspiringsbakke med 60 celler (CD60). Radiser i resten. Udplantes start april.
- Tidlige radiser sås inde. Sort: 'Rudi' og 'Marike'. Sås i forspiringsbakke CD60 sammen med rapini. Udplantes i bed i drivhus sidst i februar.
- Salat sås inde. Sorter 'Gustav', 'Briweri' og 'Little Gem' til udplantning i drivbænk.
- Tidlige tomater sås. 'Bloody Butcher'. Udplantes i drivbænk sidst i april.

Medio:

- Efterårs hindbær skæres ned.
- Kartoffler forspires.
- Spinat sås i pluggbox til tidlig udplantning på friland.

Ultimo:

- Net lægges over hvidløg og overvintrende løg. Beskytter mod løgminerfluen.
- Overvintrende skalotter får hønsemøg. Eller anden kvælstofholdig gødning - undertrykker tendensen til at gå i blomst.
- Radiser sås til udplantning i kålbed. 'Marike' og 'Rudi' sås i halvdelen af en forspiringsbakke med 60 celler (CD60) sammen med tidlige rødbeder. 3 frø pr celle. Udplantes marts.
- Tidlige rødbeder sås: Sorten 'Boltardy' sås i den ene halvdel af forspiringsbakke CD60 (radiser i den anden). 4 frø pr celle, udtyndes hvis mere end 4-5 spirer. Udplantes sidst i marts/start april mellem kommende majsrækker. 30 cm mellem cellerne.

MARTS

Primo

- Blåbær beskæres.
- Broccolini sås; *'Calabrini', *'Stemia' og *'Atlantis' sås fra først i marts. Så har de størrelsen til udplantning ca midt i april. Skal ikke stå for varmt. Der sås 21 styk, skal udplantes i 3 rækker med 40-60 cm imellem, dvs ca 15-18 planter.
- Kartoffelbede får træaske og dækkes. Skal have en håndfuld aske pr m².
- Overvintrende løg får gødning. Skal være kvælstofholdig.
- Overvintrende spinat gødes. Skal have lidt kvælstof så snart der kommer ny vækst.
- Persille og dild sås inde: Der sås dværgsort fx 'Nano' af dild. Persille sås i en dyb bakke (ikke pluggbox) og prikles til små potter.
- Sommerkål sås: 3 broccoli, 3 spidskål og 3 blomkål, sorten 'Amazing', sås til udplantning efter radiser.
- Tagetes sås til udplantning drivhus.
- Tomat sås til drivhus og sydmuren. Tidligst 8. marts!
- Tidlige ærter sås inde. Sort 'Hurst Green Shaft', sås i roottrainers, udplantes under dække i april.

Medio

- Radiser sås i pluggbox. Udplantes fx mellem rækker når nye kartofler lægges, eller i mellemrækkerne hvor der senere plantes broccolini.
- Beskær figen. I marts-april skal de grene som har båret frugt skæres tilbage over ét øje.
- Bladselleri sås i første halvdel af marts. Sås i overfladen i pluggbox og dækkes af et lille drys sand. Ompottes 2 gange. Udplantes sidst i maj. Man kan sikre sig mod evt. smitte af selleribladplet ved at bade frøene i 50° varmt vand i 25 minutter lige inden såning. Der er forskel på, hvor modtagelig sorterne er for sygdommen.
- Efterårssporre og vinterporrer sås ca 18.-19. marts. Sås i større potter med kompost i bunden, så de kan blive 25 cm lange inden udplantning.
- Salat sås i pluggbox Sås ca 10. marts. 'Little Gem' til udplantning mellem jordbær.
- Spinat sås i tomatbed og courgettebed.

Ultimo

- Aspargesbed får kalk.
- Hindbær får kompost og hønsemøg. 90 gr tørret hønsegødning pr m² – og derefter kompost.
- Løgbede får møg og træaske. Bedet får ½ spand hønsemøg.
- Spinat sås direkte i bed hvor der senere udplantes porrer, samt i kommende majsrækker. Sort 'Monnopa'.
- Tagetes sås.
- Dild sås.

APRIL

Primo

- Vask drivhuset yderst.
- Visne blade fjernes på jordbær.
- Peberrod genplantes.
- Løgbed får stenmel.
- Basilikum sås til drivhus. Sort 'Genovese'. Både til potter og det lille bed.
- Rødkål sås, 12 styk. 9 udplantes efter rapini.
- Majsbede får møg ca ½ spand pr. bed.
- Kommende hvidløgssbed får hvidløgspulver. Samtidig behandles næste års løg- og porrebede. Når jordtemperaturen er 15-18°.
- Majs sås. Tidligste majs sås ca. 7. april. Sås i quickpot/roottrainers. Udplantes efter høst af spinat i første halvdel af maj, evt under plast/fiberdug.
- Tomat sås til friland. Sås ikke før 8. april – ellers blir de for store inden udplantning omkring 1. juni.
- Rødbeder sås. 'Foniro' sås i forspiringsbakke med 60 celler (CD60), 3 pr celle. Rækker til mellemlantning mellem andet hold majs, dobbeltrækker i kanten af bed med høje ærter.

Medio

- Agurk sås til mistbænk: 2 agurk til udplantning juni efter overvintrende løg i mistbænk. Sorter 'Deltastar' og 'Beth Alpha'.
- Persillerod sås: Sås i kanten af tomatbed.
- Sommergulerod sås.
- Næste hold broccoli og spidskål sås: Broccoli 'Rasmus' og 'Calinaro' samt spidskål 'Caraflex' sås ca 15.4. til udplantning hvor der senere udplantes overvintrende blomkål.
- Ærter sås til frøhøst, sorten 'Grams Høje'. Sås i forspiringsbakke med 15 celler (CD15) med 2 frø pr celle.
- Løg plantes. Såede løg plantes midt i april.

Ultimo

- Salat sås: Pluksalat til udplantning mellem stangbønnestænger og i kanten af frugtbuskebede.
- Buskbønne, sort 'Delinel', sås til drivbænk. Sås i roottrainers, ikke rootmaster. 21 styk udplantes i bænk – afstand 15 cm i 3 rækker. Der går 3 uger fra såning til udplantning – sås ca 25. april. Udplantes efter salat.
- Lavendel klippes ned til 7-10 cm. Afklip kværnes og lægges mellem jordbærrækker.
- 'Grams Høje' ært sås direkte. Sås i dobbeltrække, med 20 cm mellem rækkerne.

MAJ

Primo

- Broccoli og spidskål sås. 'Rasmus', 'Calinaro' og 'Caraflex' til udplantning efter overvintrende blomkål.
- Courgetter sås. Udplantes efter ca 3 uger under fiberdug. Hvis courgetter skal udplantes efter nye kartofler, skal de tidligst sås 25. maj.
- Efterårshindbær udtyndes. Udtyndes til ca 10 pr meter når de er 30-40 cm høje.
- Limplader hænges i blommetræ.
- Majs sås. Andet hold sås ca 5. maj. Udplantes sidst i maj efter vinterbroccoli.
- Rosenkål sås. Sorterne '*Brodie' og 'Bosworth'.
- Så thai basilikum til potter på terrassen.
- "Skræmmeugler" sættes på kirsebærtræer straks efter blomstring.

Medio

- Buskbønner, sort 'Delinel', sås. Udplantes sammen med agurker i misbænk. Holder spindemidetrykket nede. 8 planter – frø høstes i efteråret.
- Drueagurk sås. Udplantes først i juni.
- Hvidløgsbede grundvandes. Hvis jorden ikke er mættet og bladene ikke er begyndt at gulne.
- Næste hold salat sås. Udplantes hvor der er plads.
- Stangbønner sås, sort 'Cobra', i roottrainers, udplantes juni efter overvintrende skalotter.
- Ærter sås, sort 'Hurst Green Shaft', i roottrainers. Udplantes efter overvintrende løg i mistbænk.

Ultimo

- Rødbede sås til udplantning mellem tredje hold majs. Sås i forspiringsbakke med 30 celler (CD30), 4 frø pr celle. Sort 'Foniro'.
- Blomkål *'Sweet Sprouting' og 'Blumini' sås, 10 styk, udplantes først i juli efter tidlige ærter.
- Gulerødder sås til vinteropbevaring. Sås fra sidst i maj til først i juni.
- Majs sås: Tredje hold sås ca 25. maj – dvs ca 3 uger efter andet hold. Udplantes juni efter tidlige kartofler.
- Hvidkål *'Minicole' og 'Nagels' sås 15 styk til udplantning i mistbænk efter jordbær.
- Savoy, sort 'Salarite', sås til udplantning efter spidskål.

JUNI

Primo

- Sene kål sås: Palmekål, 'Tundra' og 'January King' sås til udplantning efter jordbær. Blomkål 'Optimist' og spidskål 'Express' sås til udplantning efter tidlige kål.
- Figner knibes: Nye skud med figen knibes efter 4-5 blade.
- 'Purple Sprouting' broccoli sås *'Claret' og 'Red Arrow'. Udplantes juli efter løg.
- Ært 'Hurst Green Shaft' sås. Udplantes i bænk efter løg.

Medio

- Bladselleri får tang som jorddække.
- Broccoli sås, sort 'Rasmus', udplantes juli efter ærter.
- Rosenkål får lidt ekstra kompost.
- Salat sås: Udplantes i bænk efter gulerødder. Sorterne 'Gustav' og 'Little Gem'.
- Sidste hold majs sås ca 10-15. juni. Udplantes juli efter hvidløg.
- Stangbønner, sort 'Cobra', sås ca 20.6. i roottrainers til udplantning efter kartofler, sort 'Franceline'.

Ultimo

- Løg toppes som forsøg: Sidst i juni (når løgdannelsen starter, 10-12 uger efter udplantningen) klippes toppene tilbage til 25-30 cm – giver større løg, idet toppene ikke vælter for tidligt.

JULI

Primo

- Bladbede sås.
- Ærter og rødbeder udplantes. Afstand 20 x 20.
- Efterårskartofler lægges. Sorter 'Twister' og 'Alouette'.
- Peberrod "nakkes": I starten af juli kan planterne "nakkes", hvilket indebærer, at rodhalsen blotlægges og trækkes lidt op, hvorefter de kraftigste siderødder under topskuddet fjernes. Dette bør ske efter regnvejre, når jorden er fugtig. Resultatet er en kraftigere rodstok, fordi planten tvinges til at optage næring gennem bundrødderne. Efter et sådant indgreb, der for en kortere periode sætter plantens vækst lidt tilbage, bør planten hyppes omhyggeligt.
- Rødbeder sås: Kan sås ind i juli for efterårshøst. Sort 'Foniro'. Udplantes efter høje ærter.
- Bladselleri får gødningsvand.
- Stangbønner, sort *'Fasold', sås til udplantning efter majs 1. Høstklar efter ca 6 uger.

Medio

- Salat sås til efterårshøst. Sorterne 'Grenoble Red' og 'Merveille de Quatre Saisons'.
- Spidskål og broccoli sås, 'Express' og 'Calinero', til udplantning august efter ærter og sprouting cauliflowers.

Ultimo

- Høst frø af tomat 'Bloody Butcher'.
- Kommende jordbærbed får hønsemøg.
- Overvintrende blomkål sås, 'Walcheren Winter 5' og 'Winter Aalsmeer'. Udplantes sidst i august efter broccoli.
- Så spinat direkte, sort 'Giant Winter' eller 'Matador'. Hvis jordtemperatur er for høj, forspires frø i 3-4 dage i køleskab.
- Tatsoi sås til sen udplantning.

AUGUST

Primo

- Broccoli sås: 'Calinero' sås til sen udplantning efter fx sprouting blomkål.
- Salat sås til efterår og vinter, sorterne 'Winter Gem' og 'Winter Density'. Sås ca 10. august. Udplantes mellem jordbær i mistbænk samt ellers på ledig plads. 'Grenoble Red': 2 pluggboxe til udplantning efter majs.
- Spinat sås: Sorterne 'Winter Giant' eller 'Matador' sås i pluggbox til udplantning på ledig plads.
- Nyt hold dild sås til efterårshøst.

Medio

- Blommetræ beskæres.
- Høste frø af tomater.
- Løg sås til overvintring. Sorterne: 'Hi-Ball', 'Senshyu Yellow' og 'Sturon'. Sås 18. august i pluggbox da de først må udtyndes til foråret. Udplantes sidst i oktober.
- Spidskål sås til overvintring, sort 'Express'. Udplantes i mistbænk i oktober.
- Udplant jordbær. Bedste tidspunkt er lige efter 15. august.

Ultimo

- Mizuna sås til bænk og hus. Sås ca 25. august. Kan senere stilles i drivhus.
- Persille sås i potte. Overvintres i drivhus.

SEPTEMBER

Primo

- Overvintrende blomkål sås, sort '*Boris' og 'Alpha 7'. Overvintres i drivhus i små potter, udplantes marts i bænk.
- Plant kartofler i potter en tidlig sort i potatopots, stilles i drivhus i november
- Radiser sås i bænk eller drivhus Sort 'Rudi'.
- Rosenkål får ekstra kvælstof.
- Salat sås til overvintring. Sorterne 'Grenoble Red', 'Winter Gem' og 'Winter Density' til drivhus. 'Grenoble Red' til mistbænk efter agurk. Feldsalat/vårsalat til udplantning under plast.
- Spinat sås til overvintring: Sås ca 10. september. Udplantes i hus, bænk og friland i oktober. Sås også direkte i september, hvis der er plads. Der sås 3 pluggbox til udplantning.
- Vårsalat sås, udplantes i ledigt bed i oktober.

Medio

- Blade brækkes af rosenkål op til de øverste 10-15 cm.
- Spidskål og broccoli sås til overvintring. Broccolisorter er '*Aquiles' og '*Stromboli'. 18 styk. Spidskålsorter er 'Caraflex' og 'Express' – der skal bruges 15 styk til en bænk. Der sås 20 planter. Prikles først i 5 cm potter med ny såjord. Derefter evt til 7 cm med blanding af såjord og lidt kraftigere. Overvintres i drivhus, udplantes marts.

Ultimo

- Purløg pottes. Kommer i drivhus til vinter, tages ind efter behov.

OKTOBER

Primo

- Forårsløg 'Red Toga' sås til overvintring Sås i bakke, ompottes senere til forspiringsbakke med 60 celler (CD60).
- Overvintrende løg udplantes.

NOVEMBER

Primo

- Hvidløg plantes. Bedet holdes vandet de første 3 uger for at fremme roddannelsen.
- Overvintrende kål tjekkes: Ompottes til større potte, hvis rødderne har nået bunden og begynder at fylde potten ud.

Medio

- Kompost sigtes og kommes i tønde. En portion opbevares frostfrit til såning inde om vinteren.
- Overvintrende ærter sås i mistbænk, sort 'Meteor'.
- Peberrod høstes: Peberrod graves op i november. Rodstænglerne lægges i jord beskyttet mod frost af tør halm eller vintermåtte. De tykkeste rodstængler bruges i vinterens løb. De tynde lægges næste forår i april efter at sideskud og knopper er gnedet af. De lægges skråt i en rende med endeknoppen øverst i 10 cm's dybde.
- Skalotter lægges.

DECEMBER

Ultimo

- Overvintrende gulerod sås i bænk. Sort 'Amsterdam Forcing' eller en anden tidlig sort. Sås når jordtemp kommer under 5°.